

INHOUD

De laatste pagina	7
Alles uit je leven	15
PerfectSmile®	20
Elevator pitch	32
Suum cuique	36
Dinges Odysseus	47
Apologie voor Paris	60
Intakegesprek	73
Verhaal van mijn leven	79
Boksen zonder hersencellen	85
Air Crash Investigation	92
Kudos	95
Vakantiebeurs	107
Steden zonder verleden	116
Melk	134
Het is zo gegaan dat ik kijk	138
Een fantastisch Facebookleven	146
Classicus	194
Over de E in Delphi	196
Autocue voor Sophie	199
Verantwoording	207

DE LAATSTE PAGINA

De laatste pagina van het internet werd rond het jaar 2000 gepubliceerd en bestaat uit een enkele bladzijde, in zwart-wit, zonder plaatjes, zonder reactiemogelijkheid, zonder doorverwijzingen, zonder pop-ups, banners, flash-animatie of *re-tweet*-opties. De site is even stijfbevoren en onaanklikbaar als de pagina die je nu leest. Er staat alleen maar tekst:

7

You have reached The End of the Internet

Thank you for visiting the Last Page.

There are no more links.

You must now turn off your computer and go to do something productive.

Internet is tijdverspilling, zegt deze oude grap. Een grap die aansloeg, want hij werd vaak herverteld: sinds die allereerste Laatste Pagina online kwam, doken er tientallen kopieën op, die allemaal claimen dat ene doodlopende steegje te zijn. Er zijn allerlei varianten van. Je hebt bijvoorbeeld de *Very Last Page*, de *Second To Last Page* en *The All New Last Page*. En ze bestaan in allerlei verschillende talen ('Atención: última página de la Internet!!!', of 'Sie haben das Ende des Internets erreicht'). Maar de cultuurkritische boodschap is steeds dezelfde: gefeliciteerd, je hebt het boek uit, nu moet je iets zinvol gaan doen. Wat dat zinvolle is, varieert steeds, van 'go read a book' tot 'go outside and play'. Tezamen trekken de sites nog dagelijks tienduizenden bezoekers.

Zelf kijk ik regelmatig naar filmpjes op Dumpert.nl ('meisje pwnd ex-vriend! LOL!'). Ook ben ik als een junkie verslaafd aan non-nieuws op Nu.nl ('China ontwikkelt parkeergarage voor vrouwen - whatthefuck?'). En terwijl ik dit schrijf, kijk ik om de paar minuten op Facebook. Je weet waar het aan ligt als dit stuk warrig wordt. Ik heb een snoepzieke geest en in mijn huis staat een gratis fruitautomaat. Lees eens een goed boek, ga eens buiten spelen - dat zijn dan heilzame aansporingen, nietwaar?

Niet helemaal. Het advies van de Laatste Pagina's is even goedbedoeld als gedateerd. Want op internet lees je boeken. En met internet kun je buiten spelen.

Dat konden de makers van de Last Page misschien nog niet weten. De grap dateert uit de tijd dat het web nog nauwelijks gesponnen was. Het was de tijd dat je modem nog *tiedudididi-dididduudidu* zei als je verbinding zocht. Destijds 'ging je' nog 'online'. Internet was nog niet mobiel. De grens tussen online en offline was nog niet zo diffuus als nu. Er waren toen ook nog geen fatsoenlijke sociale netwerken. Skype begon pas in 2003, Facebook in 2004 en Twitter in 2006. Tien jaar na die eerste Laatste Pagina lijkt de boodschap irrelevant geworden: *I know*, er zit een knop op mijn computer. (Ja-ha, ik weet ook dat er een website bestaat met een knop om het internet uit te zetten, www.turnofftheinternet.com.)

Maar als we die zedenpreek van ga-toch-buiten-spelen even negeren, is die Laatste Pagina een fascinerend concept. Internet groeit sneller dan God kan klikken. Een THE END zou praktisch zijn. 'Alles stroomt,' vond Heraclitus, 'en niets beklijft.' Dat geldt hier ook: internet is eindeloos en eeuwig uit-

dijend (zie alleen al het feit dat na die eerste Laatste Pagina weer nieuwe Laatste Pagina's verschenen ((en daar weer variaties op (((en daar weer subvariaties op (((en daarop weer sub-subvariaties)))))). Dit medium verandert voortdurend van gezicht, ververst zichzelf onafgebroken en de inkt droogt er nooit van op. Er is geen kop. Geen staart. Geen verhaal.

En ik wil grip: ik wil de beste platen uit de jaren zestig in een handige verzamelaar. Ik wil een alfa en een omega. Maar er zijn hier biljoenen alfa's en biljoenen omega's en er is een voortdurende aanvoer van nieuwe Elvissen. Er zijn te veel uitroeptekens en te weinig punten. Dit heelal maakt me duizelig.

Zoals het echte heelal werd ingedamd met verhalen, verhaaltjes en canons van verhalen, zo probeer ik in mijn internethemel ook dijkjes aan te leggen. Ik zoek bijvoorbeeld gelijkgestemden op in ommuurde *communities*. Ik lees er maar een paar kranten. En ik heb veel aan Facebook, de draad van Ariadne in mijn labyrint. Zonder die uitvalsbasis word ik gek.

Heel af en toe bezoek ik ook de Laatste Pagina. Dat is de minzame portier die mij van het feestje schopt als ik aangeschoten begin te raken.

In 2004 ontdekten wetenschappers op twee snippertjes papyrus, die als oude kranten gebruikt waren om een mummie in te verpakken, enkele nieuwe verzen van de Griekse dichteres Sappho (geboren rond 630 v.Chr.). Het bleek te gaan om een gedicht over ouder worden.

Mijn soepele huid van weleer is door de ouderdom
Gerimpeld, mijn haren zijn wit geworden
[...]

10 Ik beklaag mij voortdurend, maar wat er aan te doen?
Een mens kan onmogelijk leven zonder oud te worden

In totaal ging het om precies honderd-en-een nieuwe woorden van Sappho. Zeg maar een sms'je. En niet eens haar beste poëzie. Toch haalde ze met die luttele woordjes CNN. Dat Sappho na nagenoeg 2600 jaar stilte weer iets publiceerde, was wereldnieuws. Van schrijvers uit de klassieke Oudheid wordt zelden nog nieuw werk ontdekt. De Oudheid is af. Onveranderlijk, uitgekristalliseerd, in kannen en kruiken. De inkt is al eeuwen droog. Er zit soms zelfs schimmelpluis op de pagina's.

Dat maakt de Oudheid zo fijn overzichtelijk. De canon is klaar en past in twee Billy's. We hoeven niet steeds te verversen. Er is in deze bibliotheek ook nauwelijks sprake - op een paar boeken na - van de spam van *Permanent Enlarged Penis, Dr. Guaranteed Up To 4 Inches & 50% wider in 90 days or less*. Er ligt niet steeds een nieuw boek van de jonge, opkomende auteur Publius Ovidius Naso. Zijn boeken liggen er al eeuwen en zijn inmiddels ook verkrijgbaar in midprice. Er is geen reden voor een leesachterstand.

De Oudheid heeft een Laatste Pagina. Iemand die dat snapte, was de bankier James Loeb. Hij begon in 1911 'all that is important in Greek and Latin literature' uit te geven. Van Achilles tot Zeno. Het innovatieve van Loeb was dat hij al dat moois uitgaf in handzame boekjes met op de linkerpagina de

originele tekst in Grieks of Latijn en op de rechterpagina de Engelse vertaling. Elke auteur kreeg een enthousiasmerende introductie en zo nodig verhelderende voetnoten. De Griekse deeltjes kregen een groen kaftje, de Romeinse deeltjes waren in rood. Overzichtelijk.

11

Volgens Loeb was de Oudheid het fundament onder onze beschaving. En daar valt iets voor te zeggen. Op zo'n beetje de iPhone na zijn de Grieken en Romeinen de uitvinders van alles wat we fijn vinden: democratie, vrijheid van meningsuiting, riolering en vloerverwarming. Hij vond dat we de Klassieken moesten blijven herlezen; dat hield een mens menselijk. Loeb was een idealistische bankier. Hij was ook moralist. De al te expliciete seksscènes uit de Oudheid verdoezelde hij voor het plebs door die niet te vertalen, maar op de rechterpagina in het Latijn of Grieks weer te geven (wat het makkelijker maakte om die passages te vinden, overigens). De Loeb Classical Library bestaat nog steeds en telt nu ruim vijfhonderd deeltjes. Het is het beste van het Westen. Vijfhonderd boeken die je gelezen moet hebben: hilarisch, ontroerend & ongelooflijk dichtbij.

Een mens wordt in de regel tachtig, negentig jaar. Stel dat je gedurende die jaren elke maand een boek leest, dan lees je er tijdens je bestaan ongeveer duizend; in totaal ongeveer dertig meter boekenplank per mensenleven. Dat is niet veel. Alleen al op Bol.com heb je miljoenen titels, die allemaal tientallen lezersrecensies hebben. En je moet kiezen. Nu.

Begin bijvoorbeeld met Homerus, dan Herodotus, Plutarchus, Sappho (heb je zo uit) en Ovidius. En ga dáárna twijfelen. Vaar blind op de beste recensent: de tand des tijds. Het

leven is te kort voor pulp. Het is misschien een romantische vergissing van Loeb dat onze beschaving stoelt op die twee Billy's uit de Oudheid. Er loopt geen ononderbroken lijn van Athene naar jou. Maar wat al die eeuwen wel een constante bleef, was de menselijke natuur: die veranderde niet. Er zit een Odysseus in je en ook een Penelope. Dankzij Homerus snap je beter wie dat zijn.

Op Dumpert.nl zag ik een sardonisch filmpje van *The Simpsons* over de krantenwereld: 'Ha ha, your medium is dying!' Het is een intelligente, grappige sketch. Maar op sommige dagen, als ik moe ben van de flikkering, de bliepjes en het gedans van mijn duivelse fruitmachine, als ik mij voel als een zich vergalopperende dichter die niet meer stoppen kan met associëren, als ik ongedurig ben als Fernando Pessoa - niet omdat ik ook hoogsensitief ben, maar simpelweg omdat ik te veel zie - op die dagen wil ik wel eens een ribbroek aantrekken, een vale lamswollen trui en een jasje van tweed. Dan ga ik naar buiten, *ad fontes*. Ik wandel naar de universiteitsbibliotheek en treed de schemerige studiezaal der Klassieken binnen. Ik loop naar de kast van Loeb en aanschouw de kalme congregatie van ruggen. Ik inhaleer diep. Schimmellucht die de longen prettig prikkelt. De geur, de stilte van een heilige plek diep in een eeuwenoud woud. Ik streel de kaftjes. Rood. Groen. Navigatielichten op zee. Dan pak ik lukraak een deeltje. Altijd raak.

Seneca, Deel iv, de *Brieven aan Lucilius*. Seneca, met zijn Latijn zo compact, zo kraakhelder en knapperig als de chocoladelaag van een Magnum Classic. Ik lees uiteraard op de linkerpagina, maar je mag ook rechts lezen:

Ex iis quae mihi scribis, et
ex iis quae audio, bonam
spem de te concipio; non
discurris nec locorum
mutationibus inquietaris.

[...]

Certis ingeniis inmorari et
innutriri oportet, si velis
aliquid trahere, quod in
animo fideliter sedeat.
Nusquam est, qui ubique
est.

Vitam in peregrinatione
exigentibus hoc evenit,
ut multa hospitia habeant,
nullas amicitias. Idem
accidat necesse est iis,
qui nullius se ingenio
familiariter applicant,
sed omnia cursim et
properantes transmittunt.

Uit wat je me schrijft en wat
ik van je hoor krijg ik goede
hoop over jou. Je rent niet
van hot naar her en wisselt
niet steeds van plaats met
alle onrust van dien.

[...]

Je moet je bij een beperkt
aantal denkers houden en
je daarmee voeden, als je
er tenminste iets uit wilt
halen wat zich echt vastzet
in je geest. Wie overal is,
is nergens.

Mensen die hun hele leven
op reis zijn hebben uitein-
delijk overal logeeraadressen
maar nergens vrienden.
Datzelfde gebeurt onver-
mijdelijk met lezers die
zich met geen enkele denker
werkelijk vertrouwd maken,
maar alles vluchtig en
haastig laten passeren.

Ooit zal ik mijzelf als een monnik van de orde der strikte observantie opsluiten met alleen water, brood en de boekjes van Loeb. Dan ga ik ze eindelijk allemaal lezen, tot ik ze snap. En dan zullen de meest wonderlijke pop-ups uit de bevroren pagina's opspringen en weidse panorama's vol diepe wijsheid zullen zich ontvouwen en daar zullen geen banners zijn. Dit pakt niemand ons af: doorlezen, deeltje na deeltje, tot we, ooit, de laatste pagina opslaan.

Die zal even onbeweeglijk zijn als het papier van het boek dat je nu leest. Er zal geschreven staan, in achterlijk kleine priegelletters:

Dank je.

Time's up now.

Geen boeken meer; geen geklik.

De verf is droog.

Je moet naar buiten.

ALLES UIT JE LEVEN

15

Ik schrijf dit op mijn laptop met mijn voeten in het water van een zwembad. Ijsblokjes tinkelen in mijn cocktailglas. Ik heb de instant-zen van de zon op mijn vel. De wind voert vanaf de heuvels de geur van cipressen aan en ik hoor het ‘ting ting’ van de geitjes. Op het strand het oogsnoep van mensenlijf. Daarachter de zee: aquamarijnblauw. Middaguur op Kreta. De eerste vakantiedag. Ik heb de Tetrisblokjes van mijn dagelijkse beslommeringen stilgezet.

Detox voor de ziel.

Even helemaal weg.

Helemaal? Niet helemaal.

Als een vogelspin uit een bananendoos is er een geniepig vraagje uit m'n Samsonite geslopen. Het is de vraag of ik wel alles uit het leven haal.

Die vraag heb ik niet zelf bedacht. Op weg naar Schiphol zag ik de reclame van een energiedrankje. *Get more out of life!* En op het station las ik op de cola-automaat: *Life is what you choose, so start choosing today!* Op het vliegveld, bij een laatste sigaret, waarschuwde Vodafone: *Make the most of now!*

Ik hou niet van reclame in de gebiedende wijs. Het is kietelkruid voor de ziel.

Zul je altijd zien. Zit ik hier met een all inclusive-bandje om mijn pols met als voornaamste zorgen dat ik geen wondjes krijg van mijn teenslippers en hoe op het luchtbedje te geraken zonder nat te worden, komt opeens de grote levensvraag: haal ik er wel alles uit? En krijg ik spijt als ik niet alles uit mijn

leven haal? Is het oké als ik maar een beetje pak? Wanneer kan ik zeggen: klaar? Als ik duizend boeken heb gelezen, inclusief *Ulysses* en *Sein und Zeit*? Als ik alle landen op aarde heb afgevinkt? Als ik krokodillenvlees heb geproefd?

Het leven duurt lang en zelfs van deze ene week schiet ik al in de kramp. Mijn vakantie wordt een snel smeltend softijsje. En ik ben een omgekeerde hypochonder. Zoals een hypochonder vreest allerlei ziekten op te lopen, ben ik bang dat ik allerlei moois misloop. Het is een bom onder mijn vakantie die onschadelijk moet worden gemaakt.

Icarus ontsnapte ooit vliegend van Kreta en Theseus werd hier door Ariadne van de Minotaurus gered. Maar vandaag geeft alleen Red Bull mij vleugels en wil ik niet ontsnappen. Ik wil bruin worden, op jeepsafari, onbeperkt tequilaatjes *slammen*, varen met de bananenboot, op *booze cruise* met halverwege een snorkelmomentje, niet de grot bezoeken waar Zeus werd geboren, maar naar de BIO BIO, de Matrix en de Amnesie.

Ik zie een speedboot passeren en moet denken aan Patrick Lodiers. In een aflevering van het BNN-programma *Ramptoe-rist* interviewt hij een Libanees, eigenaar van een speedboot. Achter hem de zon, de zee en op de plecht zonnende chica's. Waarom is de *party scene* hier zo gaaf, in dit oorlogsgebied? 'Het is dansen op de vulkaan,' zei de speedbootman. 'In Libanon kan elke dag je laatste zijn.'

Dat ken ik. Ooit was het gebruikelijk om op klokken en horloges de slogan *ultima forsan* te zetten. Latijn voor: de laatste, misschien. Het werkte als een memootje: dit zou je laatste dag kunnen zijn. Bedenk goed wat je ermee doet. Je geniet gek

genoeg meer als je de dood voor ogen houdt. Het motto 'ultima forsan' betekent simpelweg: neem alvast een voorschotje op de helderheid van het laatste uur. Het is toch zonde als je pas wanneer je in een neerstortend vliegtuig zit sms't dat je echt van iemand houdt? Leef zoals de mensen leven in dat andere BNN-programma, *Over mijn lijk*, met dappere, levenslustige, ernstig zieke jongeren. Het probleem is: hier aan het zwembad is de dood ver weg. Ik zie vooral bananenboten, en het lijkt meer op *Try before you die*.

Misschien is ook dat laatste programma leerzaam. De deelnemers aan *Try before you die* zijn tenslotte *Universalgelehrten* op het gebied van alles-uit-je-leven-halen. Ze speelden in pornofilms. Gingen in een bad vol Baileys. Pisten op schrikdraad. Aten schapenoog. Flashten hun tieten en plein public. Sloopten hotelkamers. Werden levend begraven.

Allemaal heel intens, maar als dit mijn laatste dag zou zijn, at ik vanavond beslist geen schapenoog. Ik schort de vraag even op en bestel een nieuw drankje. *Tools are coming*, hopelijk, *after the break*.

Terwijl ik van mijn cocktail nip zie ik een jongen voorbijlopen die op Valerio Zeno lijkt. Valerio is de leukste BNN-presentator. Niet alleen vanwege zijn heerlijk stoïcijnse stemgeluid, maar vooral vanwege zijn stoïcijnse achternaam.

De Griek Zeno van Citium (333-262 v.Chr.) was de stichter van het stoïcisme. Hij was een zakenman die op zijn dertigste door schipbreuk in Athene landde. Daar leerde hij dat je je niet druk moet maken om dingen die onbelangrijk zijn en die je niet zelf in de hand hebt (je imago, je carrière, je dood). Ze-

no was nogal zen. Hij zei: 'Geluk is *flow*.' Zeno is de Jack Johnson onder de antieke filosofen. Zijn hoogste genot was om in de zon te zitten, vijgen te eten en wijn te drinken.

Als mijn laptop nu in het water viel, zou Zeno zeggen: 'Maak je niet druk, het is maar een ding.' En zo dacht hij ook over het leven zelf.

Liefhebbers van de boeken van Zeno bestelden ook het *Pocketboekje* van Epictetus; de *Brieven aan Lucilius* van Seneca en de *Notes to self* van Marcus Aurelius. Allemaal stoïcijnen. Allemaal zeiden ze op een andere manier dat je rust krijgt als je niet alles uit het leven probeert te halen.

Epictetus, een vrijgelaten slaaf die filosoof werd, was bezeten van het concept van vakantie vieren in je eigen hoofd. In zijn boekje legt hij uit hoe je die bestemming bereikt. 'Somme dingen heb je in de hand,' zegt hij, 'en andere niet.' Die laatste moet je gewoon negeren; die andere kun je verbeteren. Zorgen zijn onnodig.'

Marcus Aurelius was een keizer die filosofeerde. Volgens hem word je gelukkig als je zo min mogelijk onderneemt: alleen het strikt noodzakelijke. 'Het merendeel van wat wij doen en zeggen is immers onnodig,' schrijft de keizer, 'en indien je er iets van zou nalaten, zou je meer tijd en een grotere gemoedsrust hebben. Daarom moet je jezelf afvragen bij alles wat je doet: is dit niet een van de dingen die onnodig zijn?'

Het grappige is dat stoïcijnen net als Vodafone vinden dat je moet leven alsof elke dag je laatste is. Feitelijk zitten we allemaal in een neerstortend vliegtuig, zeggen ze, alleen weet je niet of het nog een minuut of een halve eeuw duurt voor je de grond raakt. *Make the most of now*, inderdaad, en: *Live like*

there is no tomorrow. Maar probeer niet alles uit het leven te halen alsof je één minuut gratis winkelen hebt gewonnen. Ontspan alsjeblieft!

‘Welk doel dient dit geploeter?’ schrijft Seneca. ‘Dit is de laatste dag! En is hij het niet, dan bijna.’ En ergens anders: ‘Ik leef zo dat elke dag voor mij als het hele leven is. Maar dan probeer ik verdorie niet om alles uit die dag te halen alsof het letterlijk die laatste is. Maar alsof het die zou kunnen zijn.’

Van Seneca hoef ik niet op de bananenboot. Mijn ziel moet op vakantie, dan krijg ik iets wat duurzamer is dan een gebronsde huid.

Nooit naar Patagonië. Nooit *Sein und Zeit* lezen. Nooit tepelklemseks. De schemering valt. Ik haal nog een cocktail, de laatste voor vandaag, de allerlaatste. Misschien.